

Історія

«Мусить скінчитися роздор!»

Це були не просто останні слова легендарного генерала, а й гасло всього життя Мирона Тарнавського. Зробивши кар'єру військового в австрійській армії, ніколи не забував про своє українське походження. Завжди ставив національні інтереси вище особистих. Користувався повагою простих солдат. Тож згадаємо про непересічну людину та талановитого головнокомандувача Української Галицької армії з нагоди його 150-річчя.

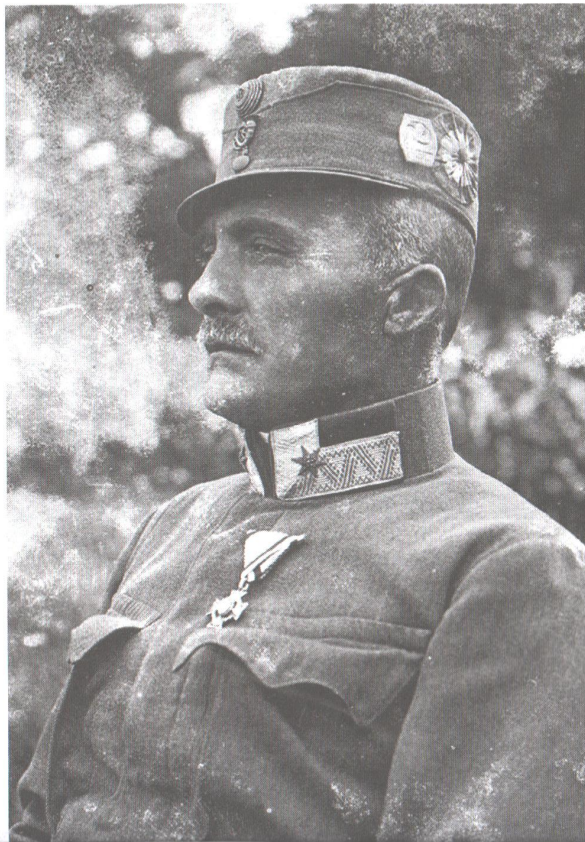
Найкраща наука вдома

Народився Мирон 29 серпня 1869 р. в родині греко-католицького священика із села Барилова на Галичині. Початкову освіту здобув у сільській школі. Батьки хотіли дати сину найкраще і тому відправили його до німецької гімназії в Бродях. Але Мирону ця ідея не сподобалась. Навчання він занедбав і просив батька забрати його додому. Як сам пізніше напише про навчання в гімназії: «Місто, станція, німецька мова, чужі люди. Життя нудне, безбарвне. З'явилася у мене нехоть до всього, а головне — до науки на чужій німецькій і польській мовах».

У зв'язку із неуспішністю батько перевів сина до Львівської гімназії. Але велике місто та зовсім не українське оточення не викликали захоплення у юнака, а тим більше — не прищепили бажання до науки. Мирон згадував: «А професори не хотіли потурати моїм потребам. 3-під граду двійок по році науки я чкурнув геть зі Львова та опинився в Бариліві». Далі було навчання вдома у приватного вчителя. Склав іспити і знову повернувся до бродської гімназії. Цього разу студії були вданими.

Він мало національне та соціальне походження. Згадуючи ті роки, Мирон Тарнавський писав: «Я здавав собі справу з того, що не заїду високо. На це не треба було бути українцем, зате треба було мати протекцію, багато грошей, добрі знайомства й добре походження... Ні на одну з тих умов на високе становище я не мав ніяких даних...». Військові австрійської армії розмовляли між собою німецькою та польською мовами. І навіть українські старшини спілкувалися по-німецьки. Проте в українських відділах рядові поважали і прихильно ставились до тих старшин, які розмовляли по-українськи. До таких належав і Мирон Тарнавський.

Від самого початку брав активну участь у військових операціях Першої світової як офі-

цера ЗУНР шукало союзника у війні із Польщею. Активізуються переговори із Директорією Української Народної Республіки (УНР) на чолі із Симоном Петлюрою. Досягши порозуміння, Армія УНР та УГА спільно розпочала наступ проти більшовиків та звільнила Київ наприкінці серпня 1919 р.

Але одночасно із українськими військами до Києва підійшли білогвардійці на чолі із генералом Антоном Денікіним. Крім того, ще один ворог чатував на солдат — тиф. Восени 1919 р. УГА охопив тиф, вивівши із строю половину її особового складу. Генерал зі свого боку робив усе, щоб зберегти армію, вимагав від Петлюри і Петрушевича негайно припинити війну та йти на переговори з Денікіним або більшовиками. Українські лідери не хотіли слухати Тарнавського, марно сподіваючись на допомогу Антанти.

Тоді Мирон Тарнавський взяв відповідальність за долю УГА на себе і уклав договір із А. Денікіним. За цією угодою передбачалось наступне: галицькі частини приєднуються до армії генерала Денікіна та виводяться у глибокий тил для перепочинку. За порушення наданих йому повноважень, Петлюра спільно з Петрушевичем дали наказ

У бродській гімназії на той час вчилися представники різних національностей. В основному це були поляки, євреї, українці. Як згадують гімназисти, стосунки між різними групами були нормальними. «До всіх нас, замкнених у залізний обруч шкільної дисципліни та примусу поїдати книжкові премудрості, не доходили відгомони правдивого життя та національних ударів: сутичок, що змагалися з кожним днем. І в голову не приходило, що доля колись розставить нас по ворожих фронтах», — згадував Мирон Тарнавський.

Гімназію закінчив успішно і пішов на однорічну військову службу до австрійської армії (територія Галичини до 1918 р. входила до складу Австро-Угорської імперії). Згодом склав іспити у старшинській школі у Львові. У 1892 р. завершив навчання в офіцерській школі у Відні і отримав звання лейтенанта австрійської армії. Службу проходив у 18-му батальйоні крайової оборони у Перемишлі та інших гарнізонах Галичини.

Військова кар'єра серед чужинців

Мирон Тарнавський усе життя присвятив військовій справі і мав у цьому неабиякі досягнення. Для українців у той час це було рідкістю. До керівництва військовими підрозділами українців зазвичай не підпускали. Тарнавський же пройшов сходами військової кар'єри від поручника до генерала-четаря. У 1898 році він отримав чин поручника, у 1907 році — сотника, у 1916 році — отамана, в 1918 році — підполковника, а в 1919 році полковника і генерала-четаря УГА.

Служба в австрійській армії для молодого військового, який до того ж був українцем, була нелегкою. У той час для військової кар'єри велике значен-

ня пер австрійської армії. Крім того долучився до формування підрозділу Українських січових стрільців. За власним проханням у січні 1916 р. був призначений комендантом Вишколу Легіону УСС у Розвадові на Львівщині — навчальної частини, де впродовж кількох тижнів проходили військову підготовку стрільці і старшини перед відправкою на фронт. Під керівництвом Тарнавського старшини навчального підрозділу досягли високої індивідуальної підготовки стрільців, а також вишколу малих підрозділів — десятків і чот. За роки війни через нього пройшли понад 10 тис. старшин і стрільців, що значно підвищило рівень боєздатності УСС. Методи навчання новобранців відрізнялися від звичайного навчання, яке проходилося в інших австрійських полках, оскільки не вистачало професійних інструкторів, бо ті, що навчали, не були фронтовиками. З приходом Мирона Тарнавського стан вишколу покращився. Основним методом навчання став індивідуальний вишкіл стрільця, що самостійно думає і діє, впевнений у собі, вміє керувати.

Зі спогадів генерала дізнаємося, що праця у вишколі давала йому велике моральне задоволення: він перебував у рідному середовищі, там організовувались паради та імпрези, що активізували національну свідомість у січового стрілецтва та місцевого населення. Так, у Розвадові було освячено стрілецький прапор самим главою Української греко-католицької церкви митрополитом Андреем Шептицьким. Також тут засновано відомий Орден Залізної Остроги.

У липні 1917 р. командування призначило майора Тарнавського командиром Легіону УСС, але на початку 1918 р. відкликала його до австрійського війська, де він взяв участь у поході на Наддніпрянщину, коли згідно

▲ Генерал УГА Мирон Тарнавський

з Брестськими угодами (лютий 1918 р.), Центральна Рада попросила військової допомоги для звільнення України від більшовицького війська.

Головнокомандувач УГА

Одразу після проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) 1 листопада 1918 р., Мирон Тарнавський прибуває до Львова, щоб допомогти новоствореній державі. Але тут його арештовують (одразу із утворенням ЗУНР розпочалась польсько-українська війна, а Львів на той час ще був польським містом) і відправляють до табору в Домб'є. Через загострення шлункової хвороби, в таборі він перебував недовго. Уже на початку 1919 р. повертається до ЗУНР і стає на чолі її військових формувань — Української Галицької армії (УГА).

Саме генерал Тарнавський командував найбільш вдалою військовою операцією УГА — Чортківською офензивою у червні 1919 р., здійснивши прорив та розгорнувши наступ на Львів. Закріпити свій успіх не вдалось через нестачу боєприпасів та підсилення польської армії за рахунок формувань Юзефа Галлера. За вдало проведену операцію полковника Тарнавського підвищили до чину генерала-четаря. Він став першим галицьким генералом в історії українського війська.

Та ситуація на фронті складалась несприятливо для українського війська. Підтримки від Антанти (військовий блок країн переможниць в Першій світовій війні), на яку дуже сподівався Євген Петрушевич — диктатор ЗУНР — не було. Тим більше, що саме польській стороні Антанта надала підтримку, що спонукало до масштабного контрнаступу у липні 1919 р. За таких обставин

арештувати генерала тарнавського й віддати його під надзвичайний суд. Проте суд визнав дії Мирона Тарнавського вимушеними й спрямованими на порятунок армії, отже, обмежився пониженням у посаді до командира Штабу корпусу.

Наступні роки національно-визвольних змагань Мирон Тарнавський особливої участі у військових операціях українських армій не брав. А після завершення активної фази боротьби за українську державність, оселився у рідній місцевості на Бродівщині. Однак і в мирний час колишній генерал не полишав української справи, займався просвітницькою та благодійною (хоча й сам жив дуже скромно) діяльністю.

Мирон Тарнавський користувався незмінною шаною та повагою своїх побратимів. Кожного року приїжджав на Зелені свята та 1-го листопада до Львова, щоб віддати шану полеглим товаришам. «Зверхній вигляд генерала був незвичайно симпатичний та зрівноважений в рухах, з рішучими рисами лица, з благородними зарисами голови, тип лицаря-полководця. Та що в ньому було найзамітніше — це ті незабутні очі під розважним високим чолом — ясні, зичливі, батьківські... Мав у собі щось особливе, що важко окреслити словом. Мав великий дар з'єднувати навколо себе людей, творити привітну атмосферу», — характеризує Тарнавського один з його бойових побратимів.

Генерал ніколи не падав духом. До останнього сподівався, що ще буде воювати за Українську державність. Любив розгорнути карту і окреслити план військового походу на Київ. І завжди наголошував на злагодженості дій всіх українських для досягнення успіху. ■

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Олена ГУМЕНЮК